

AKATALPA

Mart 2005

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı : 63

ŞAİRLER VE OTLAR

Ramis DARA

Topluma, şairler ve yazarlar; dünyaya otlarla tutundum. Edebiyat olmasaydı toplumda; otlar, ağaçlar olmasaydı dünyada herhalde bu kadar kalamazdım. Ya da bana bu kadar anlamlı gelmezdi her şey.

Bana zeytin yeter, bana hindiba ve ebegümece yeter.

Bu son söz bir alıntı. Ta Antikite'den. Bir dönem Roma'nın başşairi olan Horatius'tan.

O Quintus Horatius Flaccus ki köle kökenli bir babadan İÖ Aralık 65'te Venusia'da doğmuş; İÖ 27 Kasım 8'de Roma'da, Kral Augustus'un yakın dostu ve 19. yy'a kadar Batı şiir anlayışını etkileyecek büyük bir şair olarak ölmüştür.

Şüphesiz günümüz şairlerinden hiçbirinin böyle bir şans olamaz. Sırf şiiriyle toplumda ve gelecek toplumlarda böyle bir yer edinemez. Sadece Dağlarca, İlhan Berk ya da Attilâ İlhan değil; dünyanın öteki ülkelerindeki öteki şairler de.

Çünkü, söylemeye gerek var mı, çağ değil, çağlar değişti. Kabul edelim ki şiir de şair de bugünkü yapılarıyla biraz arkaik (eskil) olarak durmaktalar.

Otlarsa hep yeni ve hep yeniden... Umalım ki bizden çok çok sonraları da böyle kalırlar...

Horatius'un andığı Zeytini çokça; Ebegümeceyi biraz bildiğinizden eminim. Peki hindibayı; yerel adları arasında Radika, Acıgıcı, Acıkulak ve Güneşik de bulunan Hindibayı (*Cichorium intybus*) bilenleriniz?..

İbn-i Sina'nın (980-1037) yazmış olduğu *Hindiba Risalesi*'nin elyazması örneklerinin İstanbul kütüphanelerinde; bu kitabın Kilisli Ahmet Rifat (Bilge) tarafından yapılmış çevirisinden bir nüshanın Mustafa Kemal Atatürk'ün özel kitapları arasında bulunduğunu bilenleriniz vardır sanıyorum.

Peki, şifalı ya da tıbbi bir bitki, bir baharat, hatta bir sebze olan hindibanın çiçeklerini bileniniz ve onlarla göz göze geleniniz var mı? Arıların çok sevdiği, mavi renkli güzelim hindiba çiçekleri, efsaneye göre denize açılıp da geri dönmeyen mavi gözlü bir denizcinin gözleridir, sevgilisine ağlayan genç kıza teselli diye sunulmuşlardır...

Bu naif bilgiyi böylesine güzel bir biçimde bize aktaran, arkaik duruşlu şiirin bazen kendisine hasım gibi gördüğü, ama aslında kendisinin de içinde yuvalandığı edebiyattan başkası mıdır dersiniz?..

Yaşasın otlar, yaşasın edebiyat ve şiir diyorum; ama hiçbir parıltısı olmayan, bildik bile değil, çok sıradan, bayatın bayatı, kötü söz yığınlarını ille de şiir diye öne sürmeye kalkan, hırsı ve iyimserliği, çabası ve yeteneğinin çok önünde giden kimi türdeşlerimi de azıcık otlara bakmaya çağırıyorum.

Hilmi HAŞAL

KIYI KEHANETİ

Bunu bildin; "cennet ne ki?" sorusuna yanıt ararken cehennemi buldun, musibeti anladın: herkesin bir cehennemi olmuştur en az, gizil harf yolunda bunu bildin; "ölümüne yakın seveceksin beni" dediğinde yıllar yıllar önce

şimdi her günbatımı reçelinde Mudanya'nın baş ederken bezginlik trajedinle sen yanık merdiven boşluğu kokuları altında insaf frekansları çalışıyor kıyımın bunu bildin; binlerce yıl önceydi binin lafı olmaz belki milyon yıl dediydin: "reenkarnasyon çocuğuyum ben, doğdukça ölen - öldükçe doğan şimdi bu gülü al, gelen güzü al kalbimin külünden bir toz buketi bil" dediydin

zerreydin sen, yine zerresin yaşam bir yanılısamadır çünkü cihanda ölüm bir yanılısama olduğu kadar her zerre için

kaldığın yerden gidiyorsun kendi felaketine hem zerre zerreliginden korkmaz niye kaçsın öyleyse, niye sakınsın düşünür korkmadığı gerçek için

yıllar yıllar önce dediğin gibi felaket belki de sandığımız şey ilk işaretidir yaşıyor olmanın sonun sonunda

bunu bildin: zaman suda.

Habib Bektaş, Bahri Çokkardeş, Ramis Dara, Özlem Tezcan Dertsiz, Melih Elal, Gültekin Emre, Yusuf Erten, Hilmi Haşal, Efe Murat, Gonca Özmen, Hüseyin Peker, Kâzım Şahin, İlyas Tunç, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Serdar Ünver, Sadık Yaşar.

ÖZEL EK

"ŞİİRİMİZDE 2004 UFUK TURU"

Haz.: İhsan ÜREN

‘YANSIMA’

Melih ELAL

Yansima, İstanbul’da Ocak 1972 ile Eylül 1975 tarihleri arasında 45 sayı yayımlanan, Tekin Sönmez’in çıkardığı aylık sanat ve kültür dergisidir. Derginin sahipliğini ilk otuz sayıda Tekin Sönmez, daha sonra kapanana değin Hasan Can üstlenir. Sorumlu müdürüyse Mehmet Ş. Yardım (1 - 39. sayılar) ve Ender Kâmil Boyacı (40 - 45. sayılar)’dır. Dergi 16 x 24 cm boyutlarında, karton kapak içinde üçüncü hamur kâğıda basılır. Özel sayıların ve kimi özel durumların dışında 64 sayfa olarak yayımlanır. Kapağın üst bölümünde renkli *Yansima* (renk her sayıda değişir) logosu, altında da “Aylık sanat ve kültür dergisi” ibaresi yer alır. Orta bölümde, derginin içinde yer alan, duyurulması gerekli görülen yazıların başlıkları; alt bölümdeyse dergide ürünleri yayımlanan sanatçıların adları, derginin fiyatı, yayımlandığı tarih ve sağ köşede de renkli olarak sayı belirtilir. Bu kapak düzeni 25. sayıya kadar sürdürülür, 26. sayıdan başlayarak orta bölüme ağırlıklı konuya göre desen, karikatür, resim ya da fotoğraf yerleştirilir.

Yansima yayımına, Tekin Sönmez’in kaleme aldığı ve gerekçelendirdiği beş maddelik bir bildirgeyle başlar. Derginin yayımlanma gerekçesi, “Devrimci sanat ve edebiyat açısından toplumun bilinç düzeyini artırmak öncelikli bir görev” şeklinde belirtilir. Bu doğrultuda inceleme ve eleştiri yazılarına öncelik tanınacaktır. Yazılar seçilirken, “1- Tarihin bize bıraktığı kültür mirasını, çağdaş bir gözlem imbiğinde damıtarak devingen kılmak. 2- Tüm sanat ve edebiyat ürünlerinde örgensel bir bütünsellikle geneli yansıtmak. 3- Kişisel çıkarılığa, işbirlikçi sanat ve edebiyata, dogmatizme sayfalarımızda yer vermeden; sanatsal ürünleri diyalektik bir yöntemle ele alıp çözümlenmek. 4- Tarım kesiminde oluşan birikimin, sanayi kesimine yapacağı sıçramada sanat ve edebiyata düşen tarihsel görevi toplumcu gerçekçi perspektifle yansıtmak; çözüm bekleyen sosyo-ekonomik sorunları sanat ve edebiyat içeriğiyle sergilemek. 5- Bunu yaparken de dil’in canlı, dipdiri işlerliğini sürdürmek.” özelliklerine özen gösterilecektir. Bildirge, “Yozluğun ve güncel hiçleşmenin değil; toplumun ve devingen sürekliliğin sanat ve edebiyatını yapmak dileğindedir” diye bitirilir. Gerçekten de derginin yayımı süresince gündem oluşturan, gündemdeki sanatsal konuları açılmayan, tartışan, yol gösteren inceleme ve eleştiri yazılarına yer verilir. Bu doğrultuda başta Tekin Sönmez olmak üzere Bedrettin Çökert, Hasan Hüseyin, Mehmet Ergün, Mehmet Bayrak, M. Sadık Aslankara, Ender Kâmil Boyacı gibi adlar inceleme ve eleştiri yazıları yayımlanır.

İlk sayıda şiire ve öyküye yer verilmez. Sadece Taner Akyüz’ün bir ay önceki edebiyat dergilerini inceleyen yazısının başlığı “Şiirin Onuru”dur ve bu dergilerdeki şiirler değerlendirilir. İkinci sayının “Sanat ve İnceleme” adlı sunuş yazısında Tekin Sönmez, “*Yansima*’da şiir yayımlanmayacak diye bir önyargımız yok” diyerek “sağlam bir dünya görüşü”, “yetkin bir estetik düzey” tutturun şiirlerle yer verilecektir, der ve ikinci sayıda Ceyhan Atuf Kansu’dan şiir yayımlar. Daha sonra Kansu’yla birlikte Tekin Sönmez, Rıfat Ilgaz, Arkadaş Z. Özger, Metin Güven, Erol Çankaya, Hasan Hüseyin, Ahmet Özer, Sina Akyol, Arife Kalender, Metin Demirtaş gibi şairlerin şiirleri yanında; Lorca, Leonard Cohen, Yannis Ritsos, Rafael Alberti, Viktor Jara, Nicolas Guillen, Pablo Nerudo gibi şairlerin çeviri şiirleri yayımlanır. *Yansima*, şiirden çok öyküye yer veren bir dergi özelliğindedir. Her sayısında az sayıda şiire yer verirken, aynı sayıda birden fazla öyküye; kimi sayılarında bir iki yazının dışında tümüyle öyküye yer verir. En çok öyküsü yayımlananlar Şükran Kurdakul, Necati Mert ve Fakir Baykurt’tur. Bunları İrfan Yalçın, Hulki Aktunç, Kerim Korcan, Necati Güngör, Muzaffer Hacıhasanoğlu, Burhan Günel izler.

6. sayısından (Haziran ’72) başlayarak Tan Oral karikatürleriyle *Yansima*’da görünmeye başlar. Daha sonraki sayılarda dergi ağırlıklı olarak karikatüre de yer verir. Zaman zaman Oral, karikatür üzerine de yazar. 14. sayıda (Şubat ’73) Demir Özlü ve Burhan Apaydın basın özgürlüğü üzerine yazarlar ve daha sonraki sayılarda bu konu tartışılır.

Yansima düzenlediği özel sayılarıyla, açtığı yarışmalar ve soruşturmalarla da yayımlandığı döneme adını yazdırır. 6. sayı (Haziran ’72), Günümüz Türk Hikâyesi Özel Sayısı’dır. Bu sayının önemli bir özelliği, öyküsüne yer verilen yazarların çoğunun öykü üzerine

görüşlerini içeren yazılarına da yer verilmiş olmasıdır. Kemal Tahir, İsmet Zeki Eyüboğlu, Tekin Sönmez ve genç araştırmacılar, öykücülüğümüz üzerine yazarlar. 29 öykücünün, 29 öyküsünün yayımlandığı bu sayının yazarlarına baktığımızda bir ikisi dışında hepsinin günümüzün önemli adları olduğunu görürüz. (Rıfat Ilgaz, Aziz Nesin, Şükran Kurdakul, Ayhan Bozırat, Demirtaş Ceyhan, Füzuran gibi...) 10. sayı (Ekim ’72), Vietnam Sanatı Özel Sayısı’dır. Ahmet Şükrü Esmet, ülkenin tarihini verir; Engin Aşkın, Tekin Sönmez gibi adlar Vietnamlı şairlerin şiirlerini çevirirler. Vietnam sanatının her alanına ilişkin inceleme ve eleştiri yazılarına yer verilir. Böylece Türk okuru ilk kez Güneydoğu Asya’daki bir ülkenin sanatıyla ilgili ayrıntılı bilgi edinir. Ayrıca çocuk şairlerin şiirlerinin de çevrilmesi, gelecekte *Yansima*’nın çocuk edebiyatına da yer vereceğinin bir göstergesidir ki; aynı zamanda son sayısı olan 43/44/45. sayısını (Temmuz-Ağustos-Eylül ’75) Çocuk Eğitimi ve Edebiyatı Özel sayısı olarak yayımlar ve güncel Türk çocuk öyküsü ve masallarına, bu konuda yazılmış inceleme yazılarına yer verir. 15. sayı (Mart ’73), 25. Ölüm Yıldönümünde Sabahattin Ali Özel Sayısı; 18. sayı (Haziran ’73), Günümüz Türk Şiiri Özel Sayısı olarak yayımlanır. Bu sayı, daha çok o dönemin genç şairlerinin şiirlerine yer veren bir güldeste niteliğindedir. Şiir üzerine yazılar da dönemin şiir anlayışını yansıtmaya açısından önemlidir. 30. sayı (Haziran ’74), Nâzım Hikmet Özel Sayısı; 33. sayı (Eylül ’74), Mizah ve Karikatür Özel Sayısı; 36. sayı (Aralık ’74), Kapitalizme ve Faşizme Karşı Asya - Afrika - Güney Amerika’da Şiir Sanatı ve Direniş Şiirleri Özel Sayısı olarak yayımlanır. Ayrıca *Yansima*’da “Kısa Hikâyeler (Ekim ’73, s. 22), “Kapitalist Siyaset, Ödül Ceza” (Mayıs ’75, s. 41), “Şili” (Haziran ’75, s. 42) özel bölümleri yayımlanır.

Yansima (Temmuz ’93, s. 19), bir de Nâzım Hikmet İnceleme Yarışması açar. Seçici kurul Selahattin Hilav, Şükran Kurdakul ve Ziya Tankut’tan oluşur (Şubat ’74, s. 26). Sonuçlar Nâzım Hikmet’in 11. ölüm yıldönümüne denk gelen 30. sayıda (Haziran ’74) açıklanır. Buna göre birinciliğe değer yazı bulunamaz. Tankut Centel’in “Nâzım Hikmet Şiiri” adlı incelemesi ve M. Erhan Ekinci’nin “Nâzım Hikmet’in Dünya Görüşü ve Sanatı” adlı incelemesi arasında ikincilik paylaşılır. Bu sayıda Tankut Centel’in yazısından başlayarak diğer yazılar da sırasıyla yayımlanır. Ender Kâmil Boyacı, “Nazizme ve Faşizme Karşı Nâzım Hikmet” incelemesiyle üçüncü olur. Bu yarışma ertesi yıl tekrarlanmaz.

Dergide günün gelişmelerinin nabzını tutan soruşturmalar düzenlenir. Yazarlara “Türk Hikâyeciliği hakkında düşünceler”i (Haziran ’72, s. 6) sorulur ve 28 yazar düşüncesini bildirir. “1972 yılı içinde bir ya da birkaç edebi eylem üstüne görüşlerinizi açıklar mısınız?” (Ocak ’73, s. 13) denir, gündemi tartışan, sorgulayan 12 yanıt yazı yayımlanır. “Sabahattin Ali’nin sanatı ve eserleri üstüne görüşlerinizi söyler misiniz?” (Mart ’73, s. 15) sorusuna 5 yanıt; “1- Sait Faik - Sabahattin Ali hikâye çizgisinin, hikâye anlayışının, farkları nelerdir? 2- Aynı dönemde yaşamış ve üretmiş bu iki ustadan hangisi günümüz Türk hikâyesini daha çok etkilemiştir? Örnek Gösterir misiniz?” (Mart ’73, s. 15) sorularına 12 yanıt gelir ve yayımlanır. “1973 yılı içinde geri kalmış ülkelerde, faşizme karşı halk muhalefetinin yaratılması açısından genel olarak kültürel eylemlerin, özel olarak sanatın işlevinden söz edilebilir mi? Edilebilirse: a) Bunun, 1973 yılı içinde dünyada ve özellikle ülkemizdeki bir ya da birkaç örneğini gösterir misiniz? B) Yukarıdaki genel saptamaya bakarak 1974 yılı içinde de sanata ve sanatçıya düşen tarihsel görev ne olmalıdır?” (Ocak ’74, s. 25) sorularından oluşan soruşturma büyük ilgi görür, sanatçıların hemen hepsi yanıt verir ve bu sayıda 32, 26. sayıda 22, 27. sayıda 6, 28. ve 29. sayılarda ikiye yanıt yayımlanır.

Yansima’nın gündemin sıcak konularını öne çıkarması, şimşekleri de üzerine çekmesine neden olur. Yılmaz Güney üzerine yazılan iki yazı nedeniyle 38. sayı (Şubat ’75), ardından da 39. sayı (Mart ’75) toplatılır. Bu toplatma kararları derginin de sonunu hazırlar. Toplatılan 38. sayıda “Türkiyeli Yazarlarla Konuşmalar” adıyla bir dizi başlatılır ve Ceyhan Atuf Kansu (s. 38), Rıfat Ilgaz (s. 39), Kerim Korcan (s. 40), Fakir Baykurt (s. 40) ile konuşulur.

M. Sadık Aslankara, “Edebiyat Dergilerinin Sorunları Üzerine” (Kasım ’73, s. 23) adlı yazısında, dergiciliğin sorunlarını masaya yatırır ve tartışır. Bu yazının yazılışından 30 yıl geçmesine karşın, sorunların değişmeden yerli yerinde durduğunu görürüz. Hani bir tekerleme vardır: Az gittik, yer gittik, dere tepe düz gittik, geriye dönüp baktık, bir arpa boyu yol gitmişiz, der ya... Dergicilik de bu tekerlemenin kurmacadan, gerçeğe aktarılması olsa gerek... Günümüzde ne ilke, ne amaç, ne de neyin, niçin savunulduğu belli! Ne diyelim! Bakarsınız gelecekteki otuz yılda iki arpa boyu yol gideriz.

Serdar ÜNVER

YOKLAR ŞİMDİ

Ufacıktılar... uzaktan
el ettim durdum
dolu yelken süzülürken
Çevik ile Fedai...
Ne bir iz arkalarında
ne de rota, yakın – uzak!

(Kaçış değil, varış da!
Tanımam mı onları:
“Altı üstü bir mavi”
diye koca denizi
öte bile itmişlerdir...)

Görseydiler alırlardı
izi çelme beni de...

Yoklar şimdi, ne güzel
Yoku bile bilmeden!

Habib BEKTAŞ

FİLİSTİN

Boş tabutun başında anlattılar
kılınırken gıyabında cenaze namazı:
Bağışla! demiş çocuk, bir gün önce,
yavuklusuna,
eklemiş sonra, mahcup:
Sakin ağlama!

Avluya çıkmış o sabah,
eğilmiş, su almış küpten,
anasına bakar gibi bakmış içtiği suya,
bir ırmağı düşünmüş,
yeşil, çölü ikiye bölen,
gülümsemiş.

Hesapladım, demiş anasına,
kapıdan çıkarken, bu akşam yeniay görünecek!
Her gün nasıl gidiyorsa öyle gitmiş,
akşama gelecek gibi, elinde ekmek.

tanklaruçaklartaşatançocuklar
filistinduvardinamitintiharşehit
batıdoğuisrailcennetcehennem
allahyeryüzügökyüzübankanato
birleşmişmilletlersenben...

Çocuk nerede, çocuk?

Bağışlarsa, ancak şiir!
O da çocuğun izdüşümü,
yanlığı, doğrusu,
yazgısı,
çocuğu getirip koyduğumuz yer!

Gonca ÖZMEN

UĞULTU

Sen git, gül benim açtığımdır
Uğultumdur sana bu kekeme avlu

Taşlara dokunduğumdandır
Etim ağır aksak

Burda bir güz olmalı diyor ağzım
Bir ses varmak için sonsuz yitime

Sen git, orman benim bildiğimdir
Yüzümü yıktığım kalır

Kilitli durur yirmi yaşım, susar Türkçem
Kuyulara bağırırım adını

Durup durup bir akşamı seyrederim şimdi

Sadık YAŞAR

HEY TANRIM

hey tanrım gör işte bizi
bu mu sayemizde ördüğün ipek yazgı
bir ucu felluce bir ucu tsunami

hey tanrım gör işte bizi
donmuş sar kirpiklerimizi
açılmıyor sayfa, tam söylerken
kullanacağız, cümle mühürlü

hey tanrım gör işte bizi
yaylanıyor damarları yürürken
içi de çalkalanıyor, sızmak için
dışarı, çabalamıyor bu akıl.

hey tanrım gör işte bizi
sevdiğimizden değil, ölüm
korkusundan yürüyoruz
birbirimize yakın.

bir kuş ancak sığar arasına
iki balkonun, gör işte bizi
hey tanrım. ne bir çöp ne
yaprak hıştırtısı, ayak yalın
bakıyor camlardan arap kıızı
orada, kaldık öyle, yüzümüzün
yarısı kül, dökülmüş dışarı.

hey tanrım tanrım
her şeyi biliyoruz ama
bir kontörümüz kaldı.

Gültekin EMRE

22 şiir üç bölümde toplanmış: Bölüm başlıkları da şöyle: “Bilinçaltımda Cümbüş”, “Dış Kapının Mandalı”, “Sersem Çelebi”. Kitabın “İlk Söz Yerine” ile “Son Yerine”si de eksik değil: Hadi o ilk’le başlayalım alıntıya ve söze: “*Keşke bütün sözler, / tanrının evreni yaratmak istediği noktada donup kalsaydı...*” İşte o zaman felaket olurdu. Donmuş sözcüklerle gel de şiir yaz, romana, öyküye, denemeye... soyun! Canlı, hayatın içinde bizimle birlikte devinip duran sözcüklerle şiir yazan Cihan Oğuz’un nasıl olur da böyle bir isteği olur tanrıdan, anlayamadım doğrusu. Neyse, gelelim biz onun *Ay Işığı Karanlığı Yırtarken* (1983), *Hoşbulduk Cehennem* (1994), *Aşkla Satranç* (1995), *Girdap ve Safir* (1998) kitaplarında topladığı şiirlerinden sonra yayımlanan *Kendime Savurduğum Hançer*’e (Aralık, 2004).

Cihan Oğuz, “huşu içindeki” dünyaya ‘şartlı’ çıkar, arada çocukluğu kaynasa da, karman çorman da olsa her şey, fark edilmeden geçip gitse de hayat, o, “*Hiç kimsenin keşfedemeyeceği / dünyalar*” yakalamayı başarır şiirlerinde; hem de “mutsuzluğun göğsünde”. Keşfettiği dünyalar “yalancı mavi” olsa da, üstüne atladığı “bütün düşler”i “yapma çiçek” olsa da -öyle ya “yaralı ömre cila şarkılar da eskiyor giderek”- başkaldırı dozu epeyce artmış şiirler yazmasına da engel değil hayat mücadelesi, yaşam kavgası. Sesindeki artan dirilik, küfürlerle hafif kabadayı tavırları demeye dilim varmıyor ama çürüyen, yozlaşan, eskien ve değer yitimine uğrayan aşka, sevgiye, toplumsal, bireysel ilişkilerin yozlaşmasına karşı ne yapabilecekse şiiriyle, işte onu yapmaya, daha doğrusu yazmaya çalışıyor Cihan Oğuz bu yeni kitabındaki şiirlerde. “Aşk kelimesi de” yarım bir heceden bozma olunca, hele hayat da tombaladan çıkmaya başlayınca, “alçaklığın” kellesini eline geçersen ne fayda! “İpucu olmayan ustaca bir cinayete” benzeyen bir hayatın içindeyiz işte! Cennet yasak. Ömrümüz “ahraz”. Efkârın, “Bir gün bir dağ yamacında” ölüsü bulunur. Kalbini tutarak yürüyen bir şair... O şair ki, genç yaşlı, kadın, çocuk demeden gerçekleştirilen ölümleri, öldürmeleri, işkenceleri yüreğine taşımıştır acısına, yarasına aldırmadan. O, “*Benim bir kalbim vardı / Taşımadı bunları.*” dese de, hayatı öyle bir boca ediyor ki şiirine, “Ömrümüz bir ay tutulması” gibi dışa yansısa da savaşların yarattığı korku, ekonomik, siyasal çöküntüler, kültür yozlaşması, siyasal, dinsel, mezhepsel, cinsel, renkssel, dilssel... ayrımcılığın kısıncasında var olma kavgası verenlerin yanında olamamanın yarattığı kahrolma duygusu... Yani bir “paratoner” gibi olma halini ağırdırıyor şiirlerine Cihan Oğuz. Evet, onun şiirlerinde alışık olmadığımız farklı bir eleştiri tonuyla, sözcükleri tutup bir bir silkeleyerek, hayatın tüm kıvrım ve kırılmalarına sokularak “tabiat anadan bir recm”i de göze alarak, sesini kalınlaştırarak ve de yükselterek, zaman zaman hem kendisiyle, hem de hayatla alay ederek tersten bir otobiyografiyi de deniyor. Ruhunu “83 yaşında” teslim eden bir delikanlının can alıcı şiirleriyle çıkıyor karşımıza. Doğduğundan beri “komünist” olduğunu itiraf etmekten de çekinmiyor burada: “Sütü bozuk bir dünyaya” aynı zamanda göz açan teyzesinin kızıyla sütü paylaşmıştır çünkü. Sonra yapraksız baharlara karşı da yüreği celâllenir “dibine kadar” “zar tutan baykuşlar”ın karşında yenilir eli hep, yine de “Yüz kere küsüp bin kez” barışır kalbiyle. İçinde yaşadığı kent

AY AYİNİ

Eylül çok yavaş geçti
Su uzadı yağmurlar düştü
Savdı öcülerini gece rüzgârı

Kuşluk vakti
Uyanıp kendi gölgesinden
Pusuya durdu güneşe
Yalnızın mesnetsiz kederi

Kör sesler toplandı
Gördüm maskelerini
Görünmez zamanların

Hani aydan dökülen
Eski düşler vardı eskiden

Kar
Açılmaz kapılar
Kararan ışıklar

Yüzüstü tutuldu bir an
Aynada ay

-İstanbul- onun için bir doğum günü armağanıdır. Öyle ya o kentte doğmak “günahı kocaman bir imtiyaz”dır. Ömrü boyunca “arabesk”ten de nefret eder; yani “*o ziriltuları / Dünyanın parasını gözyaşıyla / Kahurla, jilette kapkaç yapıvermeleri*”ne hep bozulup durmuştur kültür seviyesinin böylesine düşmesine. Ama az gider, uz gider “tez” gider bu yaşadığımız hayat. Şu dizeleri de mutlaka alıntılama gerektiriyor onu daha yakından tanımak ve onu ne hale getirdiğimizi görmemiz için: “*Ömrümce bir dağı turmanmış gibi yorgunum / Soluklanmaya zaman bırakmadı kara bulutlar / Soluğunu hep enseme hissettim volkanların / O lâvlar, her biri söylenmemiş kelime*”. Sakın yanlış anlamayın onu, yazdıklarını: Şu iki dizeyi de okumadan sakın karar vermeyin onun hakkında: “*Her sabah coşkuyla yeniden doğmak öyle güzeldi ki / Birinize sarılmasam eksik kalırdı hayat*” O, hâlâ “Son Yerine”de “*Zaten bütün sözler, / tanrının evreni yaratmak istediği noktada donup kalmıştı...*” demesine bakmayın sakın. Gördüğünüz gibi nasıl da kıvrak bir dili var hayata sınıksız sarılmış ve bizi nasıl sevdiğini de kalbini ortaya koyarak anlatmaya çalışıyor!

İKİ KİTAP, İKİ OZAN

Hüseyin PEKER

1) *Bilinçaltındaki Cümbüş*

Cihan Oğuz, şiirlerinde açık açık söylüyor: Kimseden bir şey saklamıyor. “*Ben de ucundayım bu deli dolu yumağım*” (s. 19) dizesinde de, söylemek istediği her şey saklı. Deli dolu yumak, diye söz ettiği yaşamakta olduğu günün ta kendisi. Hem deli dolu, yani nerden çıkıp nereye gittiği belli olmayan bir düzen. Hem de yumak: yani karmakarışık. Bakalım Cihan Oğuz, bu dizesinde dediği gibi “*Kendime Savurduğum Hançer*” adlı son kitabında bu korkak yolcunun, kaplumbağa hızında çarpan kalbini aşabilecek mi? (s. 17)

Cihan Oğuz ters şakalarla anlatmak istediği merakını bazen düze çeviriyor, işin ucunda iyi niyetli birisi. Kendinden kovulduğunu itiraf etmeye kalktığına bakmayın. (s. 14)

“*..Keşfettiğim bütün dünyalar
yalancı mavi*

uçtuğum bütün düşler yapma çiçekmiş” (s. 14)

Cihan Oğuz’un şiirinde karşımızda sürekli duran yoğun enerjiler ilk başta. Ama hep tokat yiyen, üzülmekten usanmayan birinin enerjisi bu en başta. Hani şöyle birini düşünün: Öğretmeninden sürekli dayak yiyen bir hayat öğrencisi olduğunu hiç saklamamaktadır. Hani her tokattan sonra aynı hızla dirilen, ayağa kalkan tarafı da cabası.

Dilin cenabet taraflarında gezinmekten çekinmez. Hayat onun için, burnunu uzatan Pinokyo gibi çekinmeden, arsızlığa düşmeden küfür lastik gibi uzatıp önümüze sofra diye seren bir takvim sayfasıdır: Şu bizim üç maymunlar bile onda sıptılıp atılmış birer biçaredir işte! (s. 25)

Dedim ya, ne kadar neşeli bir çağrışım yaratıyorsa da anlatırken, işin ucu, çılgınlığa varan bir karamsarlık Cihan Oğuz’daki: Dünya, yollar bir türlü düz gitmez; hep tökezler, düşer, gene kalkar, yüzü çamura boyanmıştır. Dünyada bir yalancı görevinde olduğunu söyler durur:

“*.... biri bile düşmesin*

biz düşmeden batağa” (s. 23)

Sonunda düşeceği yer, batağın kendisidir. Başka yer seçmez kendine. İyimsen olması mümkün değildir. Ters işler mimarı olarak bilinir. Ya da işleri güldürecek biçimde ters gider. Bu yüzden “*kıncında ter sağanağı*” ya da “*ne erkek ne ibne ne kahraman*” diye dillendirilmeyi göze alır. Arkası isyandır her seferinde: “*koy götüne dünyanın*” (s. 23) küfürler onda yumuşamıştır. Üzüntüler, ters giden işler “ironi”yle becerilir. Dedik ya, “*ukanıp kaldığı yokuşlar*” (s. 20) anlatmak istediği öykünün ilk satırdır. O hep bir yerlerde tökezlediğini anlatmak, dertlenmek ister. Bundan “*tavşan taktığı*” ile nasıl kurtulduğunu söylemesi de kendine ait bir yöntem. (s. 21)

Cihan Oğuz”da bir dize var usuma takılan:

“*bu gece siyah yasak*” (s. 29)

Demek ki durmadan zıplayarak sıkıntılardan, dünya zorluklarından atlamak istediği o miki fare edalı dizeler, siyahı yani matemi kendine yasaklamak niyetinde. Bu dize şöyle de söylenebilirdi: Bu gece beyazlar doğru. Demek ki beyazla yaşamı aklamaktan yana değil. Ama siyah giden işlerle bir zoru var.

“*...Azraili insanın*

kendiye ıslık nafile” (s. 24)

Derken korkutmuştu işin ucunda bizi. Kendi kendini öldürmeyi, dertlerle süründürmeyi seven bir şair profili bu. Zaten “*bilinçaltındaki cümbüş*” saydığı kitap girişini, “*boynumdan ilmeği çekip alın ve öykü başlasın*” (s. 13) diyerek başlatmakla ilk ipucunu vermişti. Kendini öldürmeyi seviyor bu ozan. Ama şakacıktan, sinir kuvvetiyle. Ölüm onu yıkıyor. Yediği tokatlardan artan bir şeyi anlatıyor durup durup, bizi güldürmeye çalışarak, kelimelerin esrareniz büyüyle, dokunulmadık imge örtüsüyle.

Cihan Oğuz küfretmeyi seviyor; arada küfür de ediyor, argodan medet de umuyor. Bir boşalma biçimi onda bu. “*götle hükümler*” (s. 36) “*Dilerseniz boku bokuna gitti*” (s. 75) Onun her şiirine biraz sıkışmış durumda. Oğuz, taş gibi dizeler yaratmayı seviyor. Ama bu taşların hiçbirini batmıyor. Çünkü şaka yapar gibi söyleniyor. Bazen onu 83 yaşındaki doğum gününden ötürü tebrik ediyoruz: (s. 75) Bazen muhalefet simgesi gibi şiirin ortasında yer aldığından. (s. 45)

Cihan Oğuz her ne kadar hançeri kendine savurduğunu söylese de bıçak darbesini okur olarak önce biz yiyoruz. Hem de güle oynaya. “*Ankara uğursuz gecede bir köpek leşi*” (s. 32) dediği yerlere bile katılarak. Onu okumak, Oğuz’un “*Dış kapısının Mandalı*” olmayı bile

kabullenmeyi getiriyor. Cihan Oğuz”u Yom Yayını, Aralık 2004 baskılı “*Kendine Savurduğum Hançer*” kitabı sırayla hepimizi bıçaklıyor, şiir sevmesini bildiğimiz için. Şiir sevmesini bilmeyenleri ise ıska geçiriyor.

2) *Bir Esmer Asinin Düşleri*

Mehmet Özbek öncelikle deyişimler ozanı. Kelimelerin yapısını bozarak, düz giden kelimenin yorumlarını ters çevirerek, buğulanmış biçimde anlatmayı seviyor. Yer yer açık kalmayı seven bir üslup onunki. Örneğin “*gurbetimde abim uzuyor*” diye sonuna nokta koyduğu şiirin bir ucunda sesleniyor, okurla birleşmeye. Bir türlü okurun yakasına yapışmaya heves etmiyor. Bana sizle bir kez yapacağım tutturma yeter diyen bir edada. Her şeyden önce özgün bir kitap Mehmet Özbek’in iki ödüllü ilk kitabı: Adından başlamak üzere: “*Sentetik Rüyalar*, Varlık Yayını, 2004”

Örneğe “*kesişirsiniz*” diye yapacağı harf uzatmasından medet umuyor. Özgün bir deneme bu. Benzersiz. Yer yer Behçet Necatigil’in deney sertliğine yaklaşan, ana daha başka şeyler de içeren bir stil.

“*Kendinizden boş aldınız mı*” (s. 12) derken sahici. Şiirde işerperten bir yeni anlatım. Yer yer “*çektğim orman*” (s. 13) demesinin üşüneceği yoruyor. “*Ben mektuplarda kim in im*” (s. 15) demek için bir kelimeyi üçe bölerek, bir deneyellik yaratısına taşınıyor. İçinde hep sıcaklık ve taşkın bir duygusalılık gizli, yüreğini her ne kadar deney ormanında büze de.

Bir kelimeyle ne kadar çok anlam felsefesinden girişiyor işe: İşte bir örnek:

“*.. çünkü bi çakıydı ç ağ*” (s. 16)

Şimdi burada kelimenin harflerini ikiye bölerek çift anlam yaratmıştır. Hem çağdan yanayız, hem ağdan. İkişiyile de ayrı anlamlar çerçevesinde okuyabiliriz Mehmet Özbek’ten artanları.

“*Bir cenin güllerin karnını tekmelemiştir*” (s. 28)

Bir şiirinden aldığımda dizede de görüleceği gibi Mehmet Özbek, genç şair imajından çok ötede, yetişmiş bir şair gibi görünüm arz etmektedir. Her bölümde yeni bir teknik arayışına girse de, vazgeçemediği bir şey var ozan olarak: Yeni, sürekli, varılmaz bir anlatım, nesnelere nefsinle harlayan bir teknik, bir gösteri. Zaten “*kıştır ceplerini yeryüzü*” (s. 26) derken belli etmişti bunu. Bazen bilmediğimiz bir örtünün altından, tanımadık gizemli bir iç dünyadan sesler yansıtıyor aramıza. “*huzurlu bir ev derinliği*” deyişinde bile; hasatlarını sebil saymadığı bir evren, bir gizil dünya, yabancı bir bakış açısı gizli. “*Kesiniz bayım bindiğiniz dalları*” (s. 23) buna iliştilmiş bir dize. Ama onun iç dünyasındaki görüşlere eklenmiş değil.

“*Ruhum siz anahtarlarımda kilit misiniz*” (s. 25)

Mehmet Özbek, anlatacağı yerlere, imgelere ve mekânlara ait takıntılarını farklı yerlerden seçiyor. Bu seçiliği de ona bir üstünlük sağlıyor besbelli: Bir yenilik, bir beklenmezlik. “*Olmuş mu yaşamak noksan macera*” deyişinde bile gizli devrliklik var; hissedilmez, keyif veren. Noksan macera elbet usta bir şairin tanımlayacağı güzellikte; işin ucuna, olmuş mu yaşamak diye karmaşık bir devrliklik katınca anlamı bir başka türlü çoğaltma geliyor insanın aklına. Mehmet Özbek şiirleri boyunca kelimeleri, kavramları, açgözlü deviriyor, bunların küllerinden yeni anlamlara koşturuyor; ama hep anlaşılmasız pelerinini işin üstünde tutarak. Bazen açıyor bu siyah perdeyi; gizemli, küflü kelimelerin onda köz gibi ateşe dönüştüğünü görüyorsunuz. O bir arayış ozanı. “*vadesi dolmuş vefa okut dallara*” (s. 33) deyişinde; bir araya gelmesi unutulmuş o kadar kavramı bir arada belirliyor ki, ister istemez Özbek’in merak hazinesine dalıyor, kelime ve anlam avcılığına çıkıyorsunuz.

“*Denizati*” ve “*Mazmuna Mektup*” gibi nice şiir var kitapta unutulmayacak. Seçerek yazıyor; kelimeleri gizli sandığından çıkarıp, üzerindeki tozları üfledikten, düşümsellik suyuna bandırıp çıkardıktan sonra istif ediyor; Sina Akyol’daki, Behçet Necatigil’deki, Tahir Abacı’daki teknikleri biraz daha dolgunca kullanıyor, şiiri boş bırakmıyor. Rüyalarında gördüğü anne karnındaki ritmini, bu kez babaya döndürme maharetini gösteriyor işin ucunda:

“*Babam, aç rahmini ben geldim*” (s. 39)

Burda dünyayı kucaklayan bir bütünselliği de ulaşıyor. Çocukluğum, hayvanlığı dediği yer de, onu terinde biriken Güneydoğu’nun “*terinde biriken ezeli sahra*” sından (s. 45) doğan bir bütünlüktür. O bize esmer bir asinin düşlerini anlattığı yineliyor sık sık, ödünç aldığı naftalinli mendilin eskiden kalma olduğunu hatırlatmayan bir yenilikle. Doğaya yeniden düşmek için yaratılmış bir şiiri ezberine alıyor.

Özlem TEZCAN DERTSİZ

GAM

do

do-ğdum bir dolu bavulla yollara çıktım
hayatın flütünü kavradım iki elle

konuk olmadım önce kendi oyunlarım
rolümü yazıp, okudum yüksek sesle

dokudum usulca halısını zamanın
düş büyüttüm saksıda, kılıcımı kuşamdım

dokunmakmış meğer açtıran tohumcukları
kapılmakmış sıcacık ellerin büyüüne

doruğunda durdum uzun süre direncin
bırakmadım umudu zakkumların zehrine

isim taktım Pandora'ya, savaşı açtım
o kutunun peşinde döndüm dolaştım

topuğumdan aldım tüm darbeleri
daldım çıktım nafile bulutsuzluk nehrine

ne zaman kaçtı ilmek, söküldü hırcam
ne zaman bitti bayram, sustu ban-do

Kâzım ŞAHİN

MEVSİM

bir dal kırılır ben özgür bir güle ağlarım
kış birikir yollarım kapanır bir dağ köyü
sana neden söz edeyim yarım bırakılmış mektup
satırlarda ölen bir hasretin soğukluğu
ah bir çift kanat olsak yalnız ulaşmak için

daralınca yer sabırsızlanır adam
sanki yüzyıllar geçmiş herkes bizden habersiz
duvara vurur gibi bize güneş
sana benden söz edeyim acımasız bir uyku
ah bir açsak gözlerimizi sadece bakışmak için

kuşlar daha derin bakar bu mevsimde
günler yarım dalgınlık uzun bir gece
rüzgâr sürükler sıcak kokuları uzaklara
durgunluk uyuyan ağaçlar ve toprak
ah bir çift kol olsak yalnız sarılmak için

İlyas TUNÇ

NİSİ'DE BOŞ ŞEYLER...

- *Sinope*, dedim, buralarda bir yerde olmalı...
- *Zeus* bilir, dedi Şükrü
- bulutlar, dedi Burhan

öylece uzun uzun göle baktık, sonra gökyüzüne; yeniden
göle ve gökyüzüne... sonra neye baktığımızı unuttuk...
gökyüzü, göl, deniz, orman, balıkçı motorları, martılar...
aynı şey olmuştu hepsi...

biz, şaraba yazgılı üç üzüm tanesi, oturup bunları
konuştuk, *Nisi*'de... bunları; boş şeyleri... borsalar
yükselmışti belki, değer kaybetmişti altın, dönmüştü
köşeyi birileri... Burhan, güvercin besler, şairden zarar
gelmez, üzmezdi Şükrü kimseyi... hazırдық ezilmeye;
dünya denilen şu koca mahzene ufacık bir katkımız
olsundu yeter ki...

Nisi ya da *Nysa*; tanrı *Dionysos*'un bırakıldığı dağın
kuytusunda konuştuk bunları; boş şeyleri... şarabımız
bitmişti...

- gidelim, dedim
- nereye ?

rüzgâr bilirdi...

Efe MURAT

YALNIŞLIKLA ARKA BALKONUN IŞIĞINI AÇIK UNUTTUM

yanlışlıkla arka balkonun ışığını açık unuttum.
bir köyün girişinde minarelerle uyandım.
tam ortasında gördüğüm düşün; bir nehir gibi
balkonun tirabzanında tekrarlandığımı gördüm.
ben ön balkona geçtim; bir çokları hırsız sandı.

bir eve balkonlardan girip de her ihtimale karşı,
kapıyı açıp kapatan çocukluğumu özledim. dağılmış
tüm anılarımı arka balkonun ışığında solmaları için

[bıraktım.

ben bu yaşıma kadar çok şeyler yaşadım ama
yanlışlıkla arka balkonun ışığını açık unuttum.
uyuduktan sonra ışıkları içimden söndürdüm.

ŞİİR VE İKLİM

Yusuf ERTEN

Baştarafı 8. sayfada

ve Radikal zaafıyla Cemal Süreya'nın son dönemi olan Doğu Perinçek ve '2000'e Doğru' yıllarındaki *az şiirlik* kıranına düşebilir." Haydar Ergülen bu yıl –izleyebildiğim kadarıyla– yirminin üzerinde şiir yayımladı; bunun neresi az şiirlik! Ve yukarıdaki benzetmenin anlaşılır bir tarafı, dış karşılığı olduğunu da düşünmüyorum...

3 *Nokta Edebiyat* dergisi "Tiyatro ve Edebiyat" konulu özel bir sayı çıkardı... Dergide özellikle Altan Erkekli'yle yapılan söyleşi kendini ilgiyle okutuyor.. Doğan Ergül, Arif Erguvan imzaları genç şiir için farklı yollardan varılmış kazanımlar olarak kayıt altına alınacak düzeyde. 3 *Nokta Edebiyat* dergisi tarafından bir sonraki sayıyla birlikte okura sunulacak olan 2004 *Şiir Defteri*'nin ise hazırlıkları sürüyor... Yıllıklar üzerindeki tartışmalara nasıl bir pencere açacağı ise merak konusu!

2005 yılının ilk şiir kitaplarından biri kendi ağzıyla konuşan bir şairden geldi: Doğan Ergül'e ait, "*Aşkın ve Suların Öğleni*" (Babil Yayınları). Bu kitap son yıllarda okuduğum en güzel şiirlerle nefesleniyor... Geçtiğimiz yıl en çok şiir kitabı yayımlayan yayınevlerinden biri Yom yayınlardı; 2005 yılına iki şiir kitabıyla girdi: Fuat Çiftçi imzalı "*Aynada Arbede*" (duyduğum en güzel kitap isimlerinden biri) ve Mustafa Frat'ın ikinci şiir kitabı "*Lâlezar*"... Bir şiir kitabına isim olmaktan uzak. Hemen her ilde aynı isimle işaretlenmiş bir dükkâna rastlamanız işten bile değil. Bir şaire böyle bir sözcük zorla dayatılmış olsa bile ondan, başka isimler oluşturabilir... Deneyelim: "Lâl ve Zar"...

Öteki-siz dergisi kapsamlı bir "Şiir /Okur / Poetika" sayısıyla çıktı. Dergide bugüne dek isimlerine rastlamadığımız birçok yazarın düzyazılarının yanında kırk dört şiir yer alıyor... 2005 yılının ilk şiir kitaplarından biri de derginin editörlerinden olan Salih Aydemir'e ait: "*Akıl Ayazı*" (Etikus Yayınları).

Varlık (Ocak 2005) dergisi altı sıfır atılan T.C. lirasından hareketle şair ve yazarların parayla ilişkileri merkezinde anılarla harmanlanmış bir sayı hazırladı... Mehmet Erte'nin küçük İskender şiiri üzerine denemesi üslubun bir yazar için önemini fark ettirmesi bakımından okuyanın dikkatine degecek nitelikte ve aynı zamanda İskender şiirinin oturduğu yerin farklı kenarlarını içinde tutabilen bir metin... İlk sayısı Ocak 2005'te yayımlanan "*Kuyudaki Koro*" adlı şiir dergisinde H. Yasin Altın ve Bünyamin K.'den iki güzel şiir okuyabilirsiniz...

Kırklar (Ocak-Şubat 2005) dergisinde İbrahim Tenekeci'nin "Ot Toplayan Kadınlar" adlı şiiri derginin en güzel şiiri: asfaltı dişleyen çayırın içli kokusunu taşıyor. İlginç bir bütünlük arayışı var şiirde; fakat günümüz şiirinin geneli için bunu söyleyemeyiz. Mekân duygusu ortadan kalkmış görünüyor... Şairlerde bir berduş hali dolaşıp duruyor (*Berduş*: Evini omzunda taşıyan)... Nereden seslenildiğinin somut izlerinin ortadan kalkışı bizi –sanki– Divan şairlerinin uçuşup durduğu araziye doğru itiyor. Bir şairin yaşadığı yörenin mahalli renklerine yaslanması sanki ayıplanıyor! Bütün bir kültürü taşıyan dilin, ülkenin değişik topraklarını koklayan sesinin, İstanbul ağzının içerisinde mayalanıp kâğıdın üzerine düşmesi, İstanbul'un merkez olarak kabul görmesinin en büyük gerekçesidir bence. Dildir bizi sürgün

YAŞAM SANAT GÜNLÜĞÜ (19)

Mehmet Mümtaz TUZCU

* Vicdan sıskalarının vicdanı doymak nedir bilmiyor! Gösteri üstüne gösteri düzenliyorlar rahatlayabilmek için. Evet, anladınız! Bakışlarımızdan belli! Kişiliği kat edilmez bir rahneyle ak yaka kara yaka ikiye parçalanmış, dilinden bal damlayan ağulu güzellerden söz ediyorum gene. Ve elbette hepimizden.

* "Benimle uğraşanları bağışlamam, kin tutarım," dedim.
Yüzünde alaylı bir gülüş, şaşarak, yadırgayarak dinliyordun.
"Hayret!" dedi sonra, "hiç umursamaz görünüyorsun."
Ben'se daha şaşkındım.
O'na kendisini anlatıyorum – çoğu kez yaptığım gibi.

* Uyumsuz kişi miyim? Seve seve! Elbette!
Geçimsizliğiyle ün salmış uyaroğlu bir uyumsuzum hem de.
Her an her şeyiyle
hiçbir şeyi hiçbir nedenle hiçbir zaman
temize çekmeyin diye
en sağır kulakları bile sancıtacak kadar yüksek sesle
haykıran bir ülkede, ben hâlâ herşeyi temize çekiyorum
hem de kaligrafiyle.

* İki kadın öyle çok, öyle uzun güldüler ki söylediklerime; içimdeki acının acaip, yabanıl bir öfkeye dönüşmekte olduğunu; bu öfkenin de yaka yaka boğazıma doğru yükselmeye başladığını farketmeme karşın, – kadınlardan ayrılıp yeniden yürümeye başlamıştım o anda– sükunetle, gülümseyerek yineledim o dağılayan sözleri. Büyük Usta'nın gözlerini alarak birdenbire, ona koşut, onunla eşzamanlı, ağzımı ağzım bilerek, büsbütün ona çevrilip onunla özdeşleşerek yineledim: Gladıyatörler soyu tükenmiş değildir. Onlardan biridir sanatçı da. Can çekişerek halkı eğlendirir.

eden... bize sürgün verdiren... Şair kendi sınırlarını ölçebilmek için öncelikle bütünlüğünü fark edebilmeli.

Görünen o ki, yazılan şiirlerde bütünlük kaygısı yok; bir şiirin içerisinde birçok şiirin temellerine rastlayabiliyoruz. Belli bir parçayı öne çıkarmak için şiirin geriye kalan bölümünü heba eden bir tutum var ve bu durum gittikçe yaygınlık kazanmakta. Bir şiiri bütün unsurlarıyla "*tamamdır*" deyip fotoğraflayamıyoruz; patlayan flaşlar nedeniyle şiirin bir bölümü kâğıdın üzerine çıkmıyor. Şiirlerin bir kısmındaysa biçim ve muhteva ayrı ayrı odalara zorla kapatılmış sevgililer gibi yazının kapısını yumrukluyor. Bütün bu gelişmeler, nihayetinde sözcükle aramızdaki ilişkinin yoğunluk derecesinden kaynaklanıyor... Bakın Jean Paul Sartre ne diyor: "*Şiiri apayrı bir yapı haline sokan şey, dilin belli bir biçimde kullanılmış olması değil, şiirsel düşüncenin niteliği ve bütünlüğüdür. Şiir bu çeşit bir düşüncenin tenleşmesidir.*"

Bir kadının kalbine göğsünden, bir güle kırmızıdan önce dokunabilen şairlerimiz yok demiyorum; ya ne diyorum, hızlı hızlı şiiri beklemeye gidelim diyorum...

ŞİİR VE İKLİM

Yusuf ERTEN

Âşık Veysel bir söyleşisinde konuşmak üzerine şunları söyler: “Konuşmak, tuğla dizer gibi olmalı; bir tuğla sen koyduğun zaman bir tuğla da karşıdaki koymalı... Eğer böyle olmazsa bir tuğla harmanına döner ortadaki...” Bizler şiiirden söz açınca maalesef sözcüklerimizin karşılıklı alışveriş edebileceği, birbirlerini çoğaltacağı bir alan oluşturmada sıkıntı çekiyoruz. Anlamsızlığın, yokluğun dilini kullanıyorum diyenler de, kullandıkları bu dilin anlaşılmasız olduğunu *anlayacak* birilerine seslenmektedirler. Hal bu olunca kaçınılmaz olarak seslenen kişinin yahut kişilerin özellikleri en az seslenen kadar önem arz etmektedir.

Peki kimdir bu seslenen? Öyle hızlı geliyor ki her şey, bu sorunun önünde duracak kadar kimsenin zamanı yok yazmaktan...

Bir eleştirinin dediği gibi: “Öyle sanıyorum ki, yeryüzünde bizim gibi köylüsü, şehirlisi, eşkiyası, padişahi, velisi, delisi, şiir yazan ve şiir söyleyen bir başka millet gösterilemez.” Bu durumun sosyolojik dayatmalarını herkes kendince açıklayabilir; ama şiir yazmayı sermayesi düşük bir entelektüel girişim olarak algılamak bizi yanılığa götürür... Şiir sizden bütün bir ömrünüzü, yapıp ettiklerinizi, görüş söylediklerinizi, düşünüp boğduklarınızı bir dizinin eteklerine girebilmek için isteyebilir... Evet, bazen öyle olur. Ve siz, bir dizeyi açıklayabilmek için *öyle oldu* dersiniz... Nasıl ki şairler birbirlerinden söyleme biçimleriyle (üslup) ayrılıyorsa –bence– dergilerin de böyle bir tavrı /tavlası olmalı... Tavla demişken son dönemde içerisinde “At” motifi dolaşan şiirlerin çokluğu dikkatinizi çekiyor mu? Atının karnında uyuyanlardan tutun da kesik başlı bir atın yelelerine tutunup taze trenler geçmiş linyit kokulu bir çayırdaki koşuranlara kadar... Atları içeri almanın vakti gelmiş olmalı! Taş’ı da unutmamak gerek; nice şair taştan dem vuruyor; oysa taş kadar kendini demleyebilen başka bir nesne var mı? Yağmurtaşı, buluttaşı, sutaşı... hepsini bir tarafa koyup şiirtaşı’lamak lazım galiba! Böyle olursa dergiler, şiirlerin birbirlerine yapışıp yekpare oldukları yerlerin dışına çıkıp şiirlerin karşılaştığı alanlar olabilir.

Kitaplık dergisinin yeni sayısı (Ocak 2005) önceki endamina göre daha sade, geçirgen bir biçim ve içeriğe kendini terk etmiş görünüyor; dergi ilk kez on sekiz (18) şiiri bir arada yayımladı... Bu şiirler içerisinde özellikle Hilmi Haşal, Hüseyin Peker ve ilk şiir kitabı 2004’te yayımlanan Can Sinanoğlu imzasını taşıyanlar yeni buluşların, bekletilmiş inceliklerin tadına vardiıyor bizleri... Dergide yer alan şiirlerin düzyazıya ve sıradanlığa en çok yüz vereni Seyhan Erözçelik’ten geldi. Erözçelik 2004 yılında Necatigil ödülünü almıştı. 125 sözcükten oluşan metninde sekiz-on Türkçe sözcük anca yer bulabilmiş. Zamanı olanlar bu şiire bakabilir; ama noktalama işaretlerinin şiirlerde bu derece dal budak salması o şiirleri bakılacak (duyulacak değil) birer

yapıntı haline getiriyor. Bırakın okurları şairler bile kendi şiirlerinin bir bölümünü hafızalarına nakşetmekten acizler... Bol noktalama iminin bu durumda payı var diye düşünüyorum. Kekeme bir şiire yol açan bir bölüm şair maalesef gelecek on yıllarda kitaplarının üzerlerinde birer imla kılavuzuyla kitaphanelerde beklemek zorunda kalacak gibi görünüyor... Son iki sayıdır *Hürriyet Gösteri*’deki yazılarına ara veren Bâki Asiltürk “Hilesiz Terazi” üst başlığıyla ilk yazısını *Kitaplık*’ta yayımladı... Yazısının bir yerinde –haklı olarak– şöyle diyor: “Günümüz insanının kolaycılık eğilimi, hazır giyimden konserve yiyeceklere hatta hazır konutlara kadar uzanan *hazır olanı kutsama alışkanlığı* kendisi için böyle hazır bir şiirin sunulması isteğini de düşündürmektedir.” *Kitaplık* dergisinin şubat sayısı eşliğinde okura sunulan Mehmet H. Doğan’ın hazırladığı *2004 Şiir Yıllığı*’nda 76 şairin şiirleri yer alıyor... Doğan 1993 yılından 2005’e, tam on iki yıllık hazırladı. Bundan sonra şiir yıllığı çalışması yapmayacağını söyleyen Mehmet H. Doğan’ın hazırladığı yıllıklar nitelik ve nesnel bir ölçütü sinaması bakımından şairler için özel bir yere sahipti...

Yom Sanat (Ocak-Şubat 2005) dergisi Veysel Çolak’ın hazırladığı 2004 şiirini kapsayan bir yıllık eşliğinde okura sunuldu. Hazırlayıcıdan çok dizgi ve kapak tasarımıyla ilgileneni bağladığı anlaşılır, arka kapakta ismi verildiği halde yıllıkta şiiri olmayan elliye yakın şairin beyaz bir gürlüğe gitmesi, bu şiir yıllığının en belirgin eksikliğiydi. Yıllıkta birçok şairin yıl içerisinde yayımlanan –bir kısmı dikkatlerden kaçmış– özgün şiirleri yer alıyor; fakat rastladığım hemen her şair, şiirinde dizgi yanlışlığı bulunduğunu da söylemeden geçemiyordu. En çok şiir seçilen dergi, 17 şiirle *Dize* dergisi... Burada bir parantez açalım: (Bir yıllık hazırlayıcısı, aynı zamanda şiir yayımlayan bir derginin editörüysen kendi beğenisinden geçmiş şiirlere yıllığında ağırlık vermesi kaçınılmaz olabilir; fakat dergide yayımladığı halde hazırladığı yıllığa almadığı şiirlere dair olumsuz görüşlerini de bu seçicilikle ifşa etmiş olmuyor mu?) ...

Yom Sanat’ta; Veysel Çolak, Onur Caymaz ve Emel İrtem’le yapılmış söyleşiler de yer alıyor. Veysel Çolak’ın şiirine dair Soner Demirbaş, Necmi Selamet ve Ahmet Günbaş imzalı kapsayıcı denemeler de okunmalı... Emel İrtem’i, ilk şiir kitabı “*Divaneliğe Dönen Pergel*”den biliyor okur. Emel İrtem, *Yom Sanat*’ta yayımlanan şiirinde şöyle diyor: “*Sanki bir ölüde biten hastalık gibi / Sansürlü kahurlu ıssız dokunuş*”... Yaşar Bedri kaptanlığında demir alan *Mortaka* dergisi ilk sayısı ile birlikte Hüseyin Alemdar ve Yılmaz Arslan ikilisinin hazırladığı “*2004’ün 104 Şiiri*” adlı bir seçkiyi okurlarına ulaştırdı... Bu çalışmada yıllığa alınan şairlere dair hazırlayıcıların yazdığı izdüşümler hayli tepki çekeceğe benziyor. Haydar Ergülen’e dair anlaşılmasız tespitlerinin bir bölümüne kulak verelim: “(...) Cem Erciyes

Arkası 7. sayfada

Yayın Yönetmeni	: Ramis DARA	Yazışma Adresi	: Ramis DARA P.K. 68 16361 Ulucami - BURSA
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Melih ELAL	Katkı Payı	: 15.000.000 TL ya da 15 YTL
Yönetim Yeri	: Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Blok, D: 3 16140 Nilüfer - BURSA	Posta Çeki	: Hilmi HAŞAL adına 584893 numaralı hesap
Yayın Danışmanları	: İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL, Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.	Dizgi	: Emel COŞKUN
Dağıtım	: Pentimento Art Shop (0212 2933959)	Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 BURSA
		Elektronik Posta	: akatalpa@hotmail.com
		Faks	: 0 224 2254052

Şiir ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com) Ocak 2000’de Bursa’da kurulmuştur. Ticari amaç gütmeyi için yazarlarına telif ödemez.